

Samorefleksija v izkrivljenem ogledalu

V zadnjem času so klici po racionalizaciji dela v knjižničarstvu postali skoraj modno početje (poleg prispevka Matjaža Žaucerja v Knjižnici 51(2007)3-4, str. 195-210 glej tudi prispevek avtorice Mojce Pelko Pleteršek v reviji Javna uprava 43(2007), 3-4, str. 209-228 in razprave ob različnih strokovnih srečanjih).

Razmišljanje avtorja je zasnovano na danes v mednarodnem okolju večinoma preseženem strahu pred spletnimi iskalniki, sodobnimi spletnimi tehnologijami ter na predvidevanjih (bolj ugibanjih!) o smereh razvoja knjižničarstva s konca devetdesetih let prejšnjega in začetka tega stoletja. Poglede, na katere se sklicuje avtor članka v Knjižnici, je čas večinoma že ovrigel, zlasti tiste, s katerimi ilustrira zaostalost in ogroženost knjižnic. V besedilu ne omenja enega izmed osnovnih dokumentov razvoja informacijske družbe v EU, s tem tudi knjižničarstva, *i2010 Evropska informacijska družba za rast in zaposlovanje*. Neomenjena je ostala tudi celotna številka *Internet Reference Services Quarterly* (2005, vol. 10, št. 3-4), ki je bila posvečena odnosom knjižnic in spletnega iskalnika Google. Sodobni pogled izostri raziskava *Information behaviour of the researcher of the future, A CIBER briefing paper* (2008), ki pove marsikaj o uporabnikih in njihovem spletnem vedenju.

Avtor ni opazil, da se knjižnice na Slovenskem in v celotni Evropi, ne le v Evropski uniji, spreminjajo v skladu z duhom časa. Leta 2005 je začela delovati *Digitalna knjižnica Slovenije*, isto leto se je začelo povezovanje območnih knjižnic na osnovi skupnega portala, Evropska unija že vsaj pet let vlaga precejšnja sredstva v izgradnjo skupne evropske digitalne knjižnice: najprej v *The European Library*, skupni portal nacionalnih knjižnic, od letos tudi v *Europeane*, skupno dostopno točko do zakladov knjižnic, muzejev in arhivov. V letošnjem letu se bodo v podobni projekt vključile tudi splošne knjižnice po vsej Evropi. Prav tako splošne knjižnice vedno bolj, in to uspešno, obvladujejo postopke digitalizacije in gradnje digitalnih zbirk ter za uporabnike oblikujejo različne spletne storitve. Ustreznega odgovora na zahteve časa pa je najmanj ali ga ni prav iz okolja (evropskih) univerzitetnih oz. fakultetnih knjižnic, ki bi najbolj potrebovale racionalizacijo, predvsem organizacijsko. Od tod verjetno pogubnost, ki preveva avtorjeva stališča. Brez racionalizacije postopkov »tradicionalne knjižnice« ne bi bilo digitalne knjižnice, sploh ne v okolju, v katerem se število nalog povečuje ob enakih finančnih sredstvih in nespremenjenem številu delovnih mest.

Digitalna knjižnica prav tako kot »tradicionalna« ni možna brez kvalitetnih metapodatkov. Kvaliteto pa zagotavlja standardizacija oblikovanja podatkov (bibliografskega opisa) in vnosa le-teh v standardizirani sistem (format). Katalogizacijska pravila so zagotovilo te kvalitete. V to smer gredo tudi prizadevanja mednarodne skupnosti, ki bodo strnjena v novih, globalnih katalogizacijskih pravilih (*RDA: Resource Description and Access*, objava predvidena v začetku leta

2009), ki jih bomo gotovo implementirali tudi pri nas. Pa ne le katalogizacijska pravila, pomembno je tudi uveljavljanje standardov, ki zagotavljajo interoperabilnost knjižnic in knjižničnega sistema na vseh ravneh, od organizacijske do storitvene. Za doseganje teh ciljev pa je potrebno znanje, nikakor ne omejevanje in zmanjševanje le-tega. »Ravnanje vsake knjižnice po svojih potrebah in močeh« pa vodi v nasprotno smer, v nazadovanje, v razgrajevanje knjižnično-informacijskega sistema, ki smo ga desetletja gradili.

V času, ko je znanje generator razvoja in novih delovnih mest, je iskati rešitve v poenostavljanju stroke in zmanjševanju ravni znanja popolnoma zgrešeno. Za obstoj knjižnic je veliko bolj nevarno nič kaj spodbudno dejstvo, da vodilni v knjižnicah ne premorejo ne širšega pogleda, ne razumevanja okolja, ne poznavanja stroke, ne zmožnosti oblikovanja časa ustrezne strategije, ki bi odgovorila na spremenjene zahteve okolja.

Ljubljana, 21. 4. 2008

mag. Zoran Krstulović